

Naali
Fjällräv
Vulpes lagopus (Alopex I.)

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltava laji
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Koodi: 1911

Rauhoitettu (LSL 1096/1996)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Kuva: Arie de Knijff

Luonnehdinta

Naali on kettua selvästi pienempi koiraeläin, painoltaan vain 2,5–8 kg, ruumis 50–85 cm, häntä 28–55 cm. Erikoistuntomerkkeinä ovat lyhyet pyöreäpäiset korvat sekä karvaiset jalkapohjat. Kesällä selkäpuoli on ruskehtavan harmaan-musta ja vatsapuoli valkea. Talvipuku naalilla on puhtaanvalkea. Naali on lähinnä jyrsijöitä ja lintuja saalistava petoeläin, mutta se voi syödä myös haaskoja, munia, hyönteisiä ja marjoja.

Elinympäristö ja levinneisyys

Naalin on arktinen laji. Se elää tunturikankailla ja niiden läheisissä tunturikoivikoissa, soilla ja jokilaaksoissa. Suomessa sen pesintöjä on ollut Utsjoen ja Inarin kunnissa. Suomen naalikanta on yhteinen naapurimaiden kanssa. Naali pesii hiekkaisessa kumpareessa, rinteessä tai törmässä, joskus myös kivilouhikossa. Pesäyhdyskunta, joka voi olla käytössä kymmeniä vuosia, on monihaarainen ja siinä voi olla kymmeniä suuaukkoja.

Nykytila ja uhkatekijät

Naalikanta romahti 1900-luvun alussa pääasiassa liiallisen metsästyksen takia, eikä ole elpynyt lajin rauhoittamisesta huolimatta. Viimeksi poikaspesä on havaittu Suomen Lapissa vuonna 1996, kuitenkin havaintoja naalista tehdään Suomessa vuosittain. Alhaisimmillaan Fennoskandian naalikanta oli 1990-luvun lopulla, jolloin aikuista yksilöitä arvioitiin olleen 40–60.

Sen jälkeen se on noin nelinkertaistunut nykyiselleen eli yli 200 aikuiseen yksilöön. Syytä naalien vähenemiseen on todennäköisesti useita, eikä niitä tunneta kunnolla. Poikastuotto on pienentynyt voimakkaasti. Ketut ovat lisääntyneet tunturialueella ja vallanneet sekä tuhonneet naalien pesiä. Naali ei voi elää ketun pesimäreviirillä. Ilmastonmuutos heikentää naalin selviämismahdollisuuksia entisestään, koska se on edistää ketun selviämistä pohjoisessa sekä vaikuttaa lumipeitteeseen ja sitä kautta sopulikantoihin. Poronhoidon muutosten takia haaskoja ja teurasjätteitä jää tuntureille naalien ravinnoksi aikaisempaa vähemmän. Uutena uhkana naalikannoille ovat villiintyneet tarhanaalit eli siniketut, jotka risteytyvät luonnonvaraisten naalien kanssa.

Hoitosuositukset

Jotta naalien pesinnällä olisi paremmat edellytykset onnistua, kettukantaa on pienennettävä naalien mahdollisilta pesimäpaikoilta, kuten on jo tehtykin. Lisäruokinnasta saattaa olla apua pesinnän onnistumisessa, mutta tähänkin on aina yhdistettävä kettujen vähentäminen, jotta kettu ei lisäruokinnan turvin valtaa naalin reviiriä. Ihmisen liikkuminen pesän lähellä häiritsee pesintää, joten sitä pitää tarvittaessa rajoittaa, mikäli havaitaan uusia poikueita.

Lähteet

- Angerbjörn, A., Eide, N.E., Dalén, L., Elmhagen, B., Hellström, P., Ims, R., Killengreen, S., Landa A., Meijer, T., Mela, M., Norén, K., Tannerfeldt, M., Yoccoz, N. and Henttonen, H. 2013. Carnivore conservation in practice: replicated management actions on a large spatial case. - Journal of Applied Ecology 50, 59-67.
- Below, A. (toim.). 2000. Suojelualueverkoston merkitys eräille nisäkäs- ja lintulajeille. Metsähallitus, Vantaa. 109 s.
- Henttonen, H., Mela, M., Niemimaa, J., & Kaikusalo, A. 2007. Naalikannan tilanne ja suojelu Suomessa. Suomen Riista 53: 15–24.
- SEFALO 2010. SEFALO – Det svensk-finsk-norska fjällrävsprojekt. [Viitattu 10.7.2010.] www.zoologi.su.se > Forskning > Avdelningar > Zoologisk ekologi > Fjällrävsprojektet.